

Kulturværdiudvalgets Beretning for 1987

Indholdsfortegnelse

- [Kulturværdiudvalget](#)
- [Udvalgets virksomhed og lidt statistik](#)
- [Sagsbehandlingen](#)
- [Cornelius de Heem](#)
- [Ziegenhirs lygteur](#)
- [Hetsch-møblementet](#)
- [Sekretariat og Information](#)

Kulturværdiudvalget

Ved lov nr. 332 af 4. juni 1986 om sikring af kulturværdier i Danmark, der trådte i kraft den 1. januar 1987, er der givet regler om Kulturværdiudvalgets sammensætning og opgaver. Udvalget består af rigsantikvaren, rigsarkivaren, direktøren for Statens Museum for Kunst, overbibliotekaren ved Den Kongelige Bibliotek samt formanden for Statens Museumsnævn. Udvalgets hovedopgave er, at træffe afgørelse om kulturgenstande, der er omfattet af loven, må udføres til udlandet eller til Færøerne og Grønland.

Kulturværdiudvalget har fastsat sin forretningsorden den 12. maj 1987. Ændringer i forretningsordnen forelægges kulturministeren til godkendelse. Bestemmelser om Kulturværdiudvalgets virksomhed er fastsat i Kulturministeriets bekendtgørelse nr. 404 af 11. juni 1987. I følge bekendtgørelsens § 5, stk. 4 aflægges udvalget årligt regnskab og beretning for sin virksomhed. Regnskab og beretning afgives til kulturministeren senest 4 måneder efter finansårets udløb.

[Til toppen](#)

Udvalgets virksomhed og lidt statistik

Ifølge lovens § 11 er Kulturværdiudvalget i tilfælde af, at udførselstilladelse afslås, forpligtet til at afgive tilbud om erhvervelse af genstanden til markedspris. Til dette formål opføres en årlig statslig bevilling, der forudsættes suppleret med fondsstøtte.

Bevillingen androg i 1987 2.565.000,00 kr. Udvalget har i 1987 afholdt udgifter til et samlet beløb på 358.757,40 kr. og har modtaget 250.000,00 kr. i fondsstøtte. Den resterende bevilling på 2.206.242,60 kr. overføres til finansåret 1988.

Kulturværdiudvalget har afholdt syv møder i 1987.

I medfør af lovens § 10 har man meddelt 25 stående udførselstilladelser til statslige museer eller andre, der udfører kulturgenstande i forbindelse med udstillinger og lignende i udlandet. Det skal bemærkes at der ikke kræves udførselstilladelse for kulturgenstande, der er indført her i landet efter ordningen for midlertidig indførsel af varer til anvendelse på udstillinger m.v., og som genudføres efter reglerne i denne ordning.

Udvalget har i henhold til bekendtgørelsens § 9 indgået aftaler med fem auktionshuse om forhåndsgennemgang af auktionskataloger. Udvalget har gennemgået 31 auktionskataloger

med omkring 25.000 katalognumre over malerier, tegninger, antikviteter, bøger, musikinstrumenter etc. I tolv tilfælde har udvalget ved forhåndsgennemgangen taget forbehold om udførselstilladelse. Ved auktionerne blev en af genstandene solgt til en udenlandsk køber, og udvalget meddelte herefter udførselsforbud.

Udvalget har endvidere behandlet 105 individuelle ansøgninger om udførselstilladelse. Det drejede sig om ansøgninger fra repræsentanter for udenlandske auktionshuse, kunsthandlere, antikvitetshandlere, antikvarboghandlere og privatpersoner om udførsel af i alt 27 malerier, 74 antikviteter, 1 bog og 3 musikinstrumenter. I fire tilfælde gav ansøgningerne anledning til nærmere overvejelser i udvalget, men kun i et tilfælde medlagde man udførselsforbud.

[Til toppen](#)

Sagsbehandlingen

Det har været udvalgets ønske fra starten at fastlægge en sagsbehandling, der var så lidt administrativ byrdefuld som muligt, og man ønskede specielt at få etableret en praksis i forbindelse med auktionssalg. Efter forhandling med Foreningen af Auktionsledere i Danmark besluttede udvalget - for at kunne følge de væsentlige sager og for at undgå en urimelig mængde udførselsansøgninger - at anvende en særlig fremgangsmåde i forbindelse med salg fra auktioner. Fremgangsmåden er fastlagt i bekendtgørelsen. Beskrevet i alt korthed foretager udvalget på forhånd en gennemgang af auktionskataloger, evt. tillige en besigtigelse på stedet, og meddeler auktionsfirmaet, hvilke numre der kræves forelagt udvalget, hvis de efter auktionens afholdelse ønskes udført. De øvrige auktionsnumre betragtes som værende uden beskyttelsesinteresse og kan frit udføres. Det er en praksis, der indtil videre har fungeret tilfredsstillende. Den pålægger de implicerede institutioner en nøje forhåndsgennemgang af katalogerne, men der er dog tale om et arbejde, der i vidt omfang bliver udført i forvejen. Ved behandlingen af de enkelte sager blev det hurtigt klart, at udvalget nødvendigvis måtte støtte sig på særlig viden også uden for de institutioner, der er repræsenteret, og det blev i løbet af foråret besluttet at knytte en række institutioner til udvalget med konsultative funktioner i sagsbehandlingen. Det gælder Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot, Rosenborg, Tøjhusmuseet, Musikhistorisk Museum samt Kunstakademiets Bibliotek. Det har imidlertid ikke været tanken at udelukke andre, der kunne tænkes at støtte eller rådgive udvalget.

Som rådgivere for udvalget i forbindelse med prisfastsættelsen ved afgivelse af erhvervelsestilbud, jf. lovens § 11, stk. 2 er udpeget Foreningen af Auktionsledere i Danmark, Dansk Antikvitetshandler Union, Den Danske Antikvarboghandlerforening og Kunst- og Antikvitetshandlerforeningen.

Som nævnt har der været enkelte tilfælde, hvor udvalget har fremsat forbehold ved auktionssalg for at få tid til en nøjere undersøgelse af sagen, og hvor udvalget efterfølgende kunne have anvendt beskyttelsesbestemmelserne, hvis der var tale om salg til en udenlandsk køber. Det var blandt andet tilfældet ved salget af en kartouche med Frederik III's kronede monogram og med årstallet 1653. Den tilhørte tydeligt nok en større udsmykning, og sammenhængen kunne muligvis klarlægges, ligesom man i givet fald kunne have forhindret udførsel, hvis genstanden blev solgt til en udenlandsk køber. I et andet tilfælde tog udvalget

forbehold over for auktionssalg af fem eksempler på dansk kunsthåndværk af fremragende kvalitet. Genstandene blev imidlertid solgt til danske købere. Det har været udvalgets indstilling, at antikvitets handlende og antikvarier kunne aftale en lignende forhåndsvurdering med udvalget. Det har givet temmelig meget arbejde, og det har i øvrigt bragt hidtil upåagtede kulturgenstande frem i lyset. En udførselstilladelse har gyldighed i fem år og skal i givet fald altid følge genstanden, hvis denne skifter ejer i tilladelsens løbetid. Men i et tilfælde er et barokbord solgt fra én handlende, der havde fået udstedt udførselstilladelse, til en anden, der påny søgte om udførselstilladelse for det samme barokbord, men nu kraftigt manipuleret og i øvrigt til den dobbelte pris.

Det aftvinger umiddelbart en mistanke om, at ordningen måske kan påvirke prissættelsen og dermed utilsigtet kan påvirke markedet. Selv om man fra udvalgets side med sådanne forhåndstilladelser synes at have et bedre overblik over de genstande, der typisk vil blive solgt til udlandet, er det nok forhold, der vil give anledning til, at ordningen overvåges og muligvis genvurderes. Ved behandlingen af de enkelte sager har der hersket en god overensstemmelse blandt udvalgets medlemmer. Ud over de ovenfor anførte forbehold i forbindelse med auktionssalg, har udvalget som nævnt i to tilfælde afslået ansøgning om udførselstilladelse.

[Til toppen](#)

Cornelius de Heem

I begyndelsen af mej ansøgte et udenlandsk auktionsfirmas repræsentant i Danmark om udførselstilladelse af et stilleben af Cornelius de Heem, oprindeligt hidrørende fra Ledreborg. Maleriet skulle sælges på auktion i London i løbet af sommeren og var af auktionsfirmaets ekspert i ældre hollandsk kunst vurderet til 40.000 - 60.000 £. Efter forudgående drøftelser med Ledreborgfonden, der ønskede maleriet ført tilbage til samlingen på Ledreborg, og med Ny Carlsbergfondet, der stillede sig beredt til at støtte erhvervelsen, besluttede udvalget at afslå ansøgningen. Man lagde vægt på, at Cornelius de Heem's stilleben gennem mere end 200 år havde udgjort en bestanddel af en enestående dansk samling, hvis fortsatte eksistens nu var sikret gennem Ledreborgfonden, og det var udvalgets opfattelse, at maleriet burde føres tilbage til Ledreborgsamlingen. Udvalget fremsatte derpå med støtte fra Ny Carlsbergfondet på Statens vegne et købstilbud på middelvurderingen, der efter en del forhandlinger blev accepteret af sælger. Maleriet blev efter erhvervelsen overdraget til Ledreborgfonden.

[Billede](#)

[Til toppen](#)

Ziegenhirts lygteur

Efter gennemgangen af kataloget for en kunstauktion i november anmodede udvalget om at

få et Ziegenhirt Lygteur forelagt til nærmere vurdering, såfremt uret ønskedes ført ud af landet efter auktionen. På auktionen blev lygteuret solgt til en køber bosat i udlandet, og denne ansøgte herefter om udførselstilladelse. Udvalget skønnede, at ansøgningen ikke kunne imødekommes, idet der var tale om et ur af høj kvalitet, og at der måtte lægges vægt på Ziegenhirts betydning for dansk urmagerkunst. Udvalget fremsatte samtidig tilbud om erhvervelse af uret til hammerslagsprisen tillagt auktionsomkostninger. Det kan tilføjes, at udvalget har erhvervet lygteuret i januar 1988 og har besluttet, at det skal indgå i Nationalmuseets samlinger.

[Billede](#)

[Til toppen](#)

Hetsch-møblementet

Det fremgår af lovens § 2, stk. 4, at stiller Kulturværdiudvalget forslag herom, kan ministeren for kulturelle anliggender, når særlige omstændigheder taler derfor, beslutte, at loven anvendes på en kulturgenstand, der ikke er omfattet af loven. På grundlag af udvalgets indstilling besluttede kulturministeriet i oktober, at et møblement i nygotisk stil, tegnet af G.F. Hetsch i 1840'erne og vurderet til omkring 25.000 kr., skulle være omfattet af Kulturværdiloven. I begrundelsen for afgørelsen lagde udvalget og ministeriet vægt på, at der var tale om et kongeligt inventar, omfattende 2 stole og en sofa, tegnet af en af de største danske interiør-arkitekter fra det 19. århundrede og udført i høj håndværksmæssig kvalitet i en stil, hvoraf der kun eksisterer få møblementer i Danmark. Møblementet blev på auktionen købt af en dansk køber for 62.000 kr. Udvalget meddelte køberen, at møblementet ikke må udføres uden særlig tilladelse fra udvalget, ligesom man gjorde køberen opmærksom på, at ejeren skal underrette udvalget, hvis møblementet skifter ejer.

[Billede](#)

[Til toppen](#)

Sekretariat og Information

I løbet af efteråret så en informationspjece om Kulturværdiloven dagens lys, Tryksagen, der har titlen "Danske kulturværdier er beskyttet mod udførsel", blev udsendt til museer, biblioteker, brancheorganisationer, offentlige institutioner og til pressen i slutningen af november. Det er udvalgets opfattelse, at pjecen blev godt modtaget i offentligheden og har opfyldt sin mission: at orientere om de nye regler og hvilke kulturgenstande, loven gælder for, samt hvor man henvender sig, hvis man ønsker at udføre en kulturgenstand. Udvalget vil i løbet af 1988 udsende restoplaget til de nævnte institutioner m.m.

Ifølge forretningsordnen finder valg af formand og næstformand sted hvert år følgende kalenderåret. Genvalg kan finde sted. Valg til formand i 1987 blev direktør Villads Villadsen og til næstformand valgtes rigsantikvar Olaf Olsen. Udvalgets øvrige medlemmer var

rigsarkivar Vagn Dybdahl, overbibliotekar Erland Kolding Nielsen og formanden for Statens Museumsnævn, museumsinspektør Frank Birkebæk. Indtil den 31. august 1987 virkede fuldmægtig Eva Paulsen, Kulturministeriet, som sekretær for udvalget. Kulturministeriet besluttede at pålægge udvalget, at sekretariatsfunktionerne skulle overdrages til en af de institutioner, der var repræsenteret i udvalget. Valget faldt på Statens Museum for Kunst, hvor fuldmægtig Niels Bennedsen siden den 1. september 1987 har varetaget sekretæropgaven.

Kulturværdiudvalget, den 8. april 1988

[Til toppen](#)